

HE 131/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Valtion työttömyysetuuksiin osoittamien määrärahojen käyttämistä palkkatuen sekä työttömille työnhakijoille myönnettävän starttirahan rahoittamiseen jatkettaisiin. Työttömyysetuusmäärärahoista voitaisiin nykyistä vastaavasti osoittaa määrärahaa myös valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin. Palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle osoitettavan määrärahan sekä starttirahan rahoittamisesta työttömyysetuusmäärärahoista peruspäivärahan määrää vastaavilta osin säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Säännös on voimassa väliaikaisesti vuoden 2018 loppuun saakka. Säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin määräaikaisesti vuoden 2020 loppuun saakka, jolloin maakuntauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan.

Esityksen tavoitteena on turvata palkkatukeen ja starttirahaan käytettävissä olevien määrärahojen riittävyttä ja sitä kautta parantaa työttömien työnhakijoiden yhdenvertaisuutta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Palkkatuki sekä määrärahojen osoittaminen valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetyin edellytyksin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää muille työnantajille, lukuun ottamatta valtion virastoa ja laitosta. Valtion virastolle tai laitokselle voidaan palkkatuen myöntämisen sijasta osoittaa määrärahaa työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin.

Palkkatuen myöntäminen taikka määrärahan osoittaminen valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkauskustannuksiin edellyttää, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja palkkatuetun työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

Palkkatuen myöntäminen ei edellytä ammatillisen osaamisen puutteita, jos tuella palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Ammatillisen osaamisen puutteita ei arvioida myöskään tilanteessa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto arvioi henkilön vamman tai sairauden alentavan hänen tuottavuuttaan tarjolla olevassa työtehtävässä olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti.

Palkkatuen myöntämiseen ja määrärahan osoittamiseen valtion virastolle tai laitokselle liittyy lisäksi sekä työsuhdetta että työnantajaa koskevia myöntämisedellytyksiä. Työnantajan on esimerkiksi sitouduttava maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaista ja kohtuullista palkkaa kyseisestä työstä.

Palkkatuki on prosentuaalinen osuus sen henkilön palkkauskustannuksista, jonka työllistymisen edistämiseksi palkkatuki myönnetään. Palkkatuen määrä on enintään 30, 40 tai 50 prosenttia palkkauskustannuksista. Prosentuaalinen enimmäismäärä määräytyy joko tuella palkattavan työttömyyden keston taikka vamman tai sairauden aiheuttaman tuottavuuden alentuman perusteella. Työttömyyden keston perusteella määräytyvä enimmäistukuprosentti on sitä suurempi, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä. Vamman tai sairauden aiheuttaman tuottavuuden alentuman perusteella myönnettävän palkkatuen suuruus on enintään 50 prosenttia palkkauskustannuksista. Prosentuaalisen enimmäismäärän lisäksi palkkatuelle asetetaan valtion talousarvioissa euromääräinen enimmäismäärä, joka palkkatukena voidaan kuukaudessa maksaa. Vuonna 2018 enimmäismäärä on 1 400 euroa kuukaudessa.

Myös palkkatuen enimmäiskesto riippuu tuella palkattavan työttömyyden kestosta. Palkkatukea voidaan myöntää enintään kuudeksi kuukaudeksi, jos tuella palkattavan työttömyys on kestänyt alle 12 kuukautta. Muutoin palkkatuki voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi.

HE 131/2018 vp

Vamman tai sairauden aiheuttaman tuottavuuden alentuman perusteella palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan.

Palkkatuen määrään ja enimmäiskeston on säädetty joitakin poikkeuksia. Yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle, joka palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä edeltävän 28 kuukauden aikana työttömänä olleen työttömän työnhakijan muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin, voidaan myöntää palkkatukea enintään 12 kuukauden ajalta 100 prosenttia palkkauskustannuksista, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaikaa alan säännöllisestä enimmäistyöajasta. Edellä tarkoitetun palkkatuen määrä ei kuitenkaan voi ylittää valtion talousarviossa asetettua enimmäismäärää, joka vuonna 2018 on 1 800 euroa kuukaudessa. Lisäksi 100 prosentin palkkatuelle on määritetty vuosittain valtion talousarviossa enimmäismäärä keskimääräiselle työllistettyjen henkilöiden määrälle. Vuoden 2018 kuluessa työllistettynä voi olla keskimäärin enintään 3 000 henkilöä.

Kunnalla on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista, kun kunta työllistää työttömän työnhakijan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun työllistämismääräyksen perusteella. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voidaan myöntää enimmäiskesto koskevien säännösten estämättä koko oppisopimuskoulutuksen keston ajaksi.

Palkkatuen enimmäiskesto on 24 kuukautta kerrallaan, jos tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä tai jos kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö palkkaa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä palveluja. Myönnettäessä palkkatukea edellä tarkoitetuissa tilanteissa yli 12 kuukauden ajaksi palkkatuen määrä on 12 kuukautta ylittävältä osalta enintään 30 prosenttia palkkauskustannuksista.

Valtion virastolle tai laitokselle voidaan maksaa työntekijän palkkauskustannukset kokonaisuudessaan, kuitenkin enintään valtion talousarvion mukainen enimmäismäärä. Vuonna 2018 talousarvion mukainen enimmäismäärä on 3 100 euroa kuukaudessa. Lisäksi valtion talousarviossa on määritetty, että valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin voidaan osoittaa määrärahaa enintään 500 henkilötyövuotta vastaavan määrän osalta vuonna 2018. Enimmäiskeston sovelletaan edellä kerrottuja palkkatuen enimmäiskesto koskevia säännöksiä.

Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää starttirahaa yrittäjäksi ryhtyvälle henkilöasiakkaalle. Starttirahaa voidaan myöntää sekä työttömälle työnhakijalle että muulle henkilöasiakkaalle, joka ryhtyy päätoimiseksi yrittäjäksi. Starttiraha on tarkoitettu toimeentulon turvaamiseksi päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen vaiheessa. Starttirahan myöntäminen edellyttää, että henkilöasiakkaalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet aiotuun yritystoimintaan ja että aiotulla yritystoiminnalla arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset.

Starttirahan enimmäiskesto on 12 kuukautta ja sitä maksetaan niiltä päiviltä, jolloin starttirahan saaja työskentelee yrityksessään. Starttiraha on peruspäivärahan suuruinen ilman lapsi- tai muita korotuksia.

Palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle työllistämiseen osoitettavan määrärahan ja starttirahan rahoitus

HE 131/2018 vp

Vuoden 2017 alusta lukien palkkatuen ja työttömille työnhakijoille myönnettävän starttirahan sekä valtion virastolle ja laitokselle työttömän työnhakijan työllistämiseen osoitettavien määrärahojen rahoittamiseen on käytetty valtion työttömyysetuuksiin osoittamia määrärahoja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 9 §:n mukaan palkkatuesta sekä valtion virastolle ja laitokselle työttömän työnhakijan työllistämiseen osoitettavista määrärahoista rahoitetaan enintään peruspäivärahaa vastaava määrä työttömyysetuusmäärärahoista. Työttömyysetuusmäärärahoista rahoitettava osuus on kuitenkin enintään palkkatukijaksoa vastaavaan ajanjaksoon sisältyviltä työttömyysetuuden maksupäiviltä maksettavaa peruspäivärahaa vastaava määrä. Peruspäivärahaa vastaavan määrän yli menevä osuus rahoitetaan työllisyysmäärärahoista, joilla tarkoitetaan valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettuja määrärahoja. Työttömälle työnhakijalle myönnetty starttiraha rahoitetaan työttömyysetuusmäärärahoista koko tukikauden ajan. Muulle kuin työttömälle työnhakijalle myönnetty starttiraha rahoitetaan työllisyysmäärärahoista.

Työllisyysmäärärahoilla tarkoitetaan valtion talousarvion momenttia 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v). Momentilla on käytettävissä uusien palkkatukija starttirahapäätösten tekemiseen kuluvalle talousarviovuodelle myönnetty määräraha sekä edelliseltä vuodelta siirtynyt sitomaton tai aiemmin tehtyjen sidontojen muutoksista vapautunut määräraha. Työllisyysmäärärahoista rahoitetaan myös muita työttömille tarjottavia palveluita, kuten työvoimakoulutusta ja valmennuksia. Momentille myönnettyä määrärahaa ei ole korvamerkitty tiettyihin palveluihin, joten määrärahan käyttö eri palveluiden välillä on joustavaa. Työttömyysetuusmäärärahat on budjetoitu valtion talousarviomomenteille 33.20.50 Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha), 33.20.51 Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha) ja 33.20.52 Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha).

Palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle osoitettavan määrärahan ja starttirahan rahoittamiseen käytettävä työttömyysetuusmäärärahojen talousarviomomentti määräytyy sen perusteella, mihin työttömyysetuuden lajiin työtön on työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän mukaan oikeutettu päätöstä tehtäessä. Vuonna 2017 tehdyillä palkkatuki- ja starttirahapäätöksillä sidottiin määrärahoja arviolta noin 290 miljoonaa euroa, josta arviolta noin 175 miljoonaa kohdentui työttömyysetuusmäärärahoihin ja arviolta noin 115 miljoonaa euroa työllisyysmäärärahoihin.

Edellä tarkoitettu rahoitusmalli, jossa tukien rahoittamiseen käytetään työttömyysetuusmäärärahaa, on voimassa määräaikaisesti vuoden 2018 loppuun saakka. Ilman väliaikaista säännöstä palkkatuki, valtion virastolle tai laitokselle osoitettavat määrärahat ja starttiraha rahoitettaisiin kokonaisuudessaan pääsääntöisesti työllisyysmäärärahalla.

Väliaikainen rahoitusmallin muutos katsottiin tarpeelliseksi, koska palkkatuen ja starttirahan rahoittamisen yksinomaan työllisyysmäärärahoista ei arvioitu turvaavan työnhakijoiden yhdenmukaista kohtelua ja palvelutarpeen mukaisten palveluiden järjestämistä parhaalla mahdollisella tavalla. Kun palkkatukeen ja starttirahaan oli käytettävissä ainoastaan työllisyysmäärärahaa, määrärahoista oli yleensä sidottu päätöksillä suurin osa jo alkuvuodesta, jolloin uusia palkkatuki- tai starttirahapäätöksiä ei voitu enää tehdä. Esimerkiksi vuosina 2015 ja 2016 touko-kesäkuussa vuoden aikana käytettävissä olleista työllisyysmäärärahoista oli sidottuna 80–90 prosenttia. Edellä mainittu johti siihen, että vuoden jälkimmäisellä puoliskolla uusien tukipäätösten tekeminen oli ensimmäistä vuosipuoliskoa vähäisempää. Työtön työnhakija tai työ- ja elinkeinotoimisto saattoivat jäädä odottamaan sidotuista määrärahoista vapautuvia määrärahoja, mahdollisessa lisätalousarviossa myönnettävää lisämäärärahaa tai seuraavan vuoden määrärahoja, mikä tarkoitti joidenkin työnhakijoiden työttömyyden pitkittymistä.

HE 131/2018 vp

Työttömyyden pitkittyminen pienentää todennäköisyyttä sille, että työttömyys päättyy työllistymiseen suoraan avoimille työmarkkinoille. Esimerkiksi vuonna 2017 päättäneistä työttömyysjaksoista, joissa työttömyys oli kestänyt alle kuusi kuukautta, reilut 40 prosenttia päättyi avoimille työmarkkinoille työllistymiseen, kun taas työttömyyden kestänyt 12 – 24 kuukautta avoimille työmarkkinoille työllistyi noin 27 prosenttia.

Uusia palkkatuki- ja starttirahapäätöksiä tehtiin vuonna 2017 tasaisemmin vuoden aikana verrattuna vuosiin 2015 – 2016. Vuonna 2015 vuoden jälkimmäisellä puoliskolla tehtiin arviolta noin 30 prosenttia vuoden aikana tehdyistä työllistämispäätöksistä, vuonna 2016 osuus oli noin 38 prosenttia ja vuonna 2017 noin 49 prosenttia. Aiemmin päätöksenteko painottui alkuvuoteen, kun vuonna 2017 päätöksiä tehtiin kohtalaisen tasaisesti pitkin vuotta.

Palkkatuen ja starttirahan rahoitusmalli, jossa tuki rahoitetaan ainoastaan työllisyysmäärärahalla, asettaa työnhakijat eriarvoiseen asemaan palvelun saatavuudessa. Ne työnhakijat, joiden palvelutarpeiden mukaisten palveluiden järjestämiseen ei tarvita työllisyysmäärärahoja, voidaan ohjata palveluun useimmiten varsin nopeasti. Tällainen palvelu on esimerkiksi työkokeilu. Ne työnhakijat, joilla palvelutarpeen mukainen palvelu olisi rekrytointitukena käytetty palkkatuettu työ tai palkkatuettu oppisopimuskoulutus, voivat joutua määrärahasyistä odottamaan palveluun pääsyä useita kuukausia. Kun määrärahaa olisi jälleen käytettävissä, työnantajan tilanne on voinut muuttua siten, ettei palkkatuettua työsuhdetta tai oppisopimuskoulutusta synnykään. Edellä tarkoitettu rahoitusmalli voi johtaa myös siihen, että työnhakija voi ohjautua palvelutarvettaan vastaamattomaan palveluun, jonka järjestämiseen ei tarvita työllisyysmäärärahoja. Työnhakijan palvelutarvetta vastaamaton palvelu ei useinkaan edistä hänen työllistymistään ja lisäksi hän voi syrjäyttää palvelusta sellaisen työnhakijan, jolle kyseinen palvelu olisi tarkoituksenmukainen työllistymisen edistämiseksi.

Ennen uudistusta uuteen rahoitusmalliin siirtymisen arvioitiin mahdollistavan palkkatuetun työn volyymin kasvun 7 000 henkilötyövuodella ja starttirahan noin 750 henkilötyövuodella. Vuonna 2016 palkkatuetussa työssä oli keskimäärin vuoden aikana noin 18 700 henkilöä ja vuonna 2017 noin 19 300 henkilöä. Palkkatuetun työn volyymi kasvoi siten vain noin 600 henkilötyövuodella. Kuluvan vuoden tammi-toukokuun aikana palkkatuetussa työssä olleiden keskimääräinen määrä on ollut 20 700, joten volyymi on ollut jonkin verran kasvussa. Uuden rahoitusmallin käyttöönottoon on liittynyt tietojärjestelmiin ja toimintatapoihin liittyviä haasteita, minkä vuoksi rahoitusmallia ei ole palkkatuen osalta voitu hyödyntää täysimääräisesti. Palkkatuella työllistettyjen määrän jäämiseen reilusti alle arvioitun on osaltaan saattanut vaikuttaa myönteinen talouskehitys, jolloin työnantajat ovat palkanneet työttömiä työnhakijoita ilman palkkatukea.

Starttirahan osalta myönnöt ovat kasvaneet hieman arvioitua enemmän. Vuonna 2016 starttirahalla oli keskimäärin noin 3 600 henkilöä. Vuonna 2017 määrä oli keskimäärin noin 4 400 henkilöä ja vuoden 2018 tammi-toukokuun aikana noin 4 500 henkilöä.

Uuteen rahoitusmalliin siirtyminen on edellyttänyt suuria muutoksia työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään (URA) sekä määrärahojen seurantaan ja hallintointiin. Muutosten sisäistäminen ja käytäntöjen kehittäminen on vienyt aikaa ja jatkunut koko vuoden 2017 ajan. Rahoitusmallin arviointi on tässä vaiheessa liian aikaista, minkä vuoksi rahoitusmallin voimassaoloa olisi tarkoituksenmukaista jatkaa. Työllisyysmäärärahat ja työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät on tarkoitus siirtää maakunnille vuoden 2021 alusta lukien. Perustavanlaatuisen muutoksen rahoitusmallissa - palaaminen rahoitusmalliin, jossa palkkatuetta työtä ja starttirahaa rahoitetaan pelkästään työllisyysmäärärahoista - kahden vuoden ajaksi aiheuttaisi tarpeetonta kuormitusta hallinnossa. URA-järjestelmä on tarkoitus korvata maakuntamalliin siirtäessä uudella asiakastietojärjestelmällä.

Hallitus päätti kehysriihessä 13 päivän huhtikuuta 2018 valtion työttömyysetuuksiin osoittamien määrärahojen käytön jatkamisesta palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamiseen osoitettavan määrärahan sekä starttirahan rahoittamiseen vuoden 2019 loppuun saakka. Samalla hallitus myös päätti, että työttömyysetuuksien käyttöä rahoittamiseen jatketaan myös maakuntaudistuksen voimaan tultua. Koska maakuntaudistukseen liittyviä lakiesityksiä ei ole vielä hyväksytty ja uudistuksen voimaantulo ajankohta on esitetty siirrettäväksi vuoteen 2021, esitetään tällä esityksellä voimassa olevan rahoitusmallin jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka. Palkkatukeen ja starttirahaan liittyviä säännöksiä ja niiden rahoitusta on tarkoitus arvioida ennen maakuntaudistuksen voimaantuloa. Arvioinnin tueksi on parhaillaan käynnissä palkkatuen vaikuttavuutta käsittelevä valtioneuvoston selvitys ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoon kuuluva tutkimushanke.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksen mukaan nykyistä palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle osoitettavan määrärahan ja starttirahan rahoitusmallia jatkettaisiin. Rahoitusmallin jatkaminen ei aiheuttaisi muutoksia työ- ja elinkeinotoimistojen eikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) käytäntöihin tai käytettäviin tietojärjestelmiin. Myös määrärahan hallinnointia jatkettaisiin kuten vuosina 2017 – 2018. Rahoitusmallin jatkamisella kerättäisiin lisää kokemuksia mallin toimivuudesta ja vaihtavuudesta. Lisäksi vuosina 2017 – 2018 käytössä olleen rahoitus- ja toimintamallin jatkaminen turvaisi osaltaan valmistautumista maakuntaudistukseen, sillä mallin jatkaminen ei edellyttäisi muutoksia tietojärjestelmiin ja hallinnon käytäntöihin.

Rahoitusmalliin siirryttäessä työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2v) siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriön momentille 33.20.52 (Valtionosuus työmarkkinatuesta, arviomääräraha) 151,1 miljoonaa euroa vuodelle 2017 ja 143 miljoonaa euroa vuodelle 2018. Samaan aikaan toteutettiin työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen aikaisen kulukorvauksen poistoa koskeva muutos, jonka arvioitiin säästävän työmarkkinatukimenoja vanhojen päätösten maksuajasta johtuen liukuvasti vuosina 2017 – 2018, minkä vuoksi siirretty määräraha vuonna 2018 on vuotta 2017 pienempi.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2019 – 2022 on huomioitu 143 miljoonan euron suuruinen siirto momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2v) momentille 33.20.52 (Valtionosuus työmarkkinatuesta, arviomääräraha). Edellä mainittu viimeisin kehyspäätös on laadittu oletuksella, että maakuntamalliin siirryttäisiin vuoden 2020 alusta lukien ja rahoitusmalli jatkuisi maakuntamallissa nykyisen kaltaisena. Maakuntamallin alkaessa työttömyysetuusmäärärahoihin ei tulisi muutoksia, mutta kehyspäätöksen mukaiset työllisyysmäärärahat siirtyisivät osaksi maakuntien yleiskatteellista rahoitusta. Mikäli maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2021 alusta, tulisi tämä huomioida uudessa kehyspäätöksessä.

Työttömyysetuusmäärärahojen käytön jatkaminen turvaisi palkkatukeen ja työttömien työnhakijoiden starttirahaan käytettävissä olevien määrärahojen riittävyyttä, kun käytettävissä olisi aina vähintäänkin peruspäivärahan suuruinen määrä. Tämä edistäisi työnhakijoiden mahdollisuuksia päästä palvelutarpeensa mukaiseen palveluun ja edistäisi näin ollen työttömien yhdenvertaisuutta.

3 Asian valmistelu

HE 131/2018 vp

Esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Esityksestä pyydettiin kirjallinen lausunto valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:ltä, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Suomen Yrittäjät ry:ltä ja Suomen Kuntaliitto ry:ltä.

Lausuntoaika oli 2.7. – 17.8.2018.

Palkkatuen ja starttirahan rahoitusta koskevaa muutosta pidettiin yleisesti kannatettavana. Elinkeinoelämän keskusliitto ry kuitenkin katsoi, että palkkatuki ja starttiraha tulisi rahoittaa jatkossa vain pysyvän lain mukaisesti talousarvion tarkoitetuilla määrärahoilla. Kaikki lausunnon antaneet työ- ja elinkeinotoimistot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) toivat esille rahoitusmallin mahdollistavan asiakkaiden tasapuolisemman kohtelun, kun palkkatuen tai starttirahan myöntäminen ei ole enää ollut kiinni määrärahojen riittävydestä. Lisäksi tahot totesivat, että käytäntö turvaa määrärahojen riittävyyden tasaisemmin koko vuoden ajan. KEHA-keskus myös toteaa, että rahoitusmallin jatkaminen kahdella lisävuodella ei aiheuta tietojärjestelmiin lisäkustannuksia, kun niihin ei tarvitse palauttaa aiempia toiminnallisuuksia. Valtiovarainministeriö katsoi myös, että hallinnointitehtäviä ei kannata muuttaa uudelleen ennen kasvupalvelujen siirtymistä maakuntien hoidettavaksi maakuntauudistuksen yhteydessä.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys liittyy perustuslaissa julkiselle vallalle asetettuun velvollisuuteen edistää työllisyyttä. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Säännöksen 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Palkkatuen, valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan työllistämiseen osoitettavan määrärahan sekä starttirahan rahoitusmallin jatkamisella pyritään turvaamaan rahoituksen joustavuutta siten, että työnhakijan olisi ajankohdasta ja alueesta riippumatta mahdollista päästä yksilöllisen palvelutarpeensa mukaiseen palveluun määrärahatilanteen estämättä. Rahoitusmallin jatkaminen olisi sopusoinnussa julkiselle vallalle säädetyn työllisyyden edistämismelvoitteen kanssa.

Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta mitään sellaista muutosta, minkä vuoksi sitä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1456/2016) voimaantulosäännöksen 1 momentti seuraavasti:

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lain 4 luvun 5 ja 12 §, 9 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 10 luvun 1 §:n 1 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018. Lain 12 luvun 9 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Työministeri Jari Lindström

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1456/2016) voimaantulosäännöksen 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lain 4 luvun 5 ja 12 §, 9 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohta, 10 luvun 1 §:n 1 momentti *sekä 12 luvun 9 §* ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Ehdotus

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lain 4 luvun 5 ja 12 §, 9 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 10 luvun 1 §:n 1 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018. Lain 12 luvun 9 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .